

Latvijas Republikas Senāts

LĒMUMS

Rīgā 2025. gada 15. augustā

Senāts šādā sastāvā: senators referents Māris Leja, senatores Aija Branta un Anita Poļakova

rakstveida procesā izskatīja krimināllietu sakarā ar Rīgas tiesas apgabala prokuratūras prokurora Jāņa Baumaņa kasācijas protestu par Latgales apgabaltiesas 2024. gada 4. aprīļa lēmumu un Latgales apgabaltiesas 2024. gada 4. aprīļa blakus lēmumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Rīgas rajona tiesas 2023. gada 16. janvāra spriedumu

[1.1] /Persona A/, personas kods /personas kods/,

atzīts par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 317. panta otrās daļas un attaisnots.

[1.2] /Persona B/, personas kods /personas kods/,

atzīta par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 317. panta otrās daļas un attaisnota.

[2] Apsūdzētajiem /Persona A/ un /Persona B/ celta apsūdzība pēc Krimināllikuma 317. panta otrās daļas par to, ka viņi, būdami Valsts policijas amatpersonas, naktī no 2015. gada 30. jūnija uz 1. jūliju personīgi, kā arī iesaistot viņiem padotos policijas darbiniekus, /Adrese A/, veica pasākumus, kuru rezultātā nelikumīgi tika uzsākts kriminālprocess pēc Krimināllikuma 143. panta otrās daļas par nelikumīgu iekļūšanu mājoklī pret tajā dzīvojošās personas – /Persona C/ – gribu un nepamatoti aizturētas divas personas – /Persona D/ (inkriminētā noziedzīgā nodarījuma laikā – /Uzvārds/) un /Persona E/ –, kā arī, nepastāvot likumā paredzētajiem nosacījumiem, pret /Persona D/ pielietots fizisks spēks un speciālie līdzekļi (roku dzelži). Tāpat laikā līdz 2015. gada 17. novembrim apsūdzētie veica pasākumus, lai tiktu nelikumīgi turpināts uzsāktais kriminālprocess un /Persona D/ un /Persona E/ tiktu nelikumīgi sauktas pie kriminālatbildības.

Saskaņā ar celto apsūdzību ar šādām darbībām apsūdzētie acīmredzami pārsniedza valsts amatpersonai ar likumu un uzlikto uzdevumu piešķirto tiesību un pilnvaru robežas, radīja būtisku kaitējumu valsts varai, pārvaldības kārtībai un ar likumu aizsargātām personu interesēm.

[3] Ar Latgales apgabaltiesas 2024. gada 4. aprīļa lēmumu, iztiesājot lietu apelācijas kārtībā sakarā ar Rīgas tiesas apgabala prokuratūras prokurora J. Baumaņa apelācijas protestu un cietušās /Persona D/ apelācijas sūdzību, Rīgas rajona tiesas 2023. gada 16. janvāra spriedums atstāts negrozīts.

Ar Latgales apgabaltiesas 2024. gada 4. aprīļa blakus lēmumu nolemts informēt Ģenerālprokuratūru un Rīgas tiesas apgabala prokuratūru par pirmstiesas kriminālprocesā Rīgas tiesas apgabala prokuratūras prokurora Vadima Iļasova un iztiesāšanā Rīgas tiesas apgabala prokuratūras prokurora J. Baumaņa pieļautajiem tiesību normu pārkāpumiem.

[4] Par Latgales apgabaltiesas 2024. gada 4. aprīļa lēmumu un blakus lēmumu Rīgas tiesas apgabala prokuratūras prokurors J. Baumanis iesniedzis kasācijas protestu, kurā lūdz atcelt apelācijas instances tiesas lēmumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai, kā arī atcelt blakus lēmumu, tā vietā pieņemot jaunu.

Savus lūgumus prokurors pamatojis ar šādiem argumentiem.

[4.1] Apelācijas instances tiesa pārkāpusi Krimināllikuma 23. panta pirmo daļu, jo pretēji apelācijas protestā norādītajam apsūdzētajiem /Persona A/ un /Persona B/ inkriminētās darbības nav vērtējusi kā komplicētu atsevišķu (vienotu) noziedzīgu nodarījumu.

Apsūdzētajiem inkriminētās darbības nav vērtējamas atsevišķi, izraujot no šo darbību konteksta piedraudējumu pieņemt policijas lēmumu par nošķiršanu, jo apsūdzētajiem nav inkriminēta noziedzīgu nodarījumu kopība.

[4.2] Tiesa nepareizi interpretējusi Kriminālprocesa likuma 13. pantu, jo kļūdaini atzinusi, ka apsūdzēto darbības – fiziska spēka pielietošana pret cietušo /Persona D/ – lietā konstatētajos apstākļos, proti, kad cietusī iepriekš nav fiziski pretojusies, bija tiesiskas.

[4.3] Savu secinājumu par to, ka /Persona D/ tika aizturēta tiesiski, apelācijas instances tiesa saistījusi ar /Persona D/ atteikšanos liecināt, un tādējādi nepareizi piemērojusi Kriminālprocesa likuma 60.² pirmās daļas 8. punktu.

[4.4] Apelācijas instances tiesa nav izvērtējusi pretrunas pirmās instances tiesas spriedumā par /Persona D/ aizturēšanas apstākļiem, tajā skaitā nav ņēmusi vērā, ka /Persona D/ aizturēšanas laiks apsūdzībā ir norādīts „pēc plkst. 23.00”, savukārt pirmās instances tiesa, spriedumā izklāstot apsūdzību, norādījusi „ap plkst. 22.45”, un tādējādi faktiski grozījusi apsūdzību uz smagāku.

[4.5] Pirmās instances tiesa nav izvērtējusi lietā esošās ziņas, kas norāda uz inkriminētā noziedzīgā nodarījuma subjektīvās puses esību apsūdzēto darbībās, proti, ziņas, no kurām izriet, ka apsūdzētie zinājuši par /Persona D/ vēršanos policijā saistībā ar viņas vīra /Persona C/ vardarbību. Savukārt apelācijas instances tiesa, nepamatoti atzīstot par iespējamu neatkārtot pirmās instances tiesas spriedumā minētos pierādījumus un atzinumus saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 564. panta sesto daļu, nav novērsusi pirmās instances tiesas pieļautos pārkāpumus pierādījumu vērtēšanā.

[4.6] Apelācijas instances tiesas blakus lēmums neatbilst Kriminālprocesa likuma 533. panta prasībām un nav izpildāms, jo tiesa nav atklājusi, kādas konkrētas tiesību normas un kādā veidā attiecīgais prokurors pārkāpis, blakus lēmuma motīvu daļā norādot vienīgi to, ka prokurors J. Baumanis apsūdzību pamatojis ar subjektīviem un teorētiskiem pieņēmumiem, savukārt prokuroru V. Iļasovu pieminot vienīgi blakus lēmuma rezolutīvajā daļā.

[5] Par prokurora kasācijas protestu rakstveida iebildumus iesniedzis apsūdzētā /Persona A/ aizstāvis zvērināts advokāts Aldis Pundurs, lūdzot kasācijas protestu noraidīt.

Motīvu daļa

[6] Senāts atzīst, ka izskatāmajā lietā ir jāatbild uz šādiem jautājumiem: 1) vai tiesas blakus lēmums ir pārsūdzams un, apstiprinošas atbildes gadījumā, vai tiesa, pieņemot blakus lēmumu, pareizi piemērojusi Kriminālprocesa likuma 533. panta pirmo daļu; 2) vai kasācijas protestā norādīti tādi Krimināllikuma vai Kriminālprocesa likuma pārkāpumi, kas noveduši pie nelikumīga vai netaisnīga nolēmuma.

[7] Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 533. panta pirmo daļu tiesa reizē ar galīgo nolēmumu var pieņemt blakus lēmumu, kurā kompetentai institūcijai vai amatpersonai norāda uz krimināllietā konstatētajiem tiesību normu pārkāpumiem, to cēloņiem un veicinošiem apstākļiem un pieprasa tos novērst.

[7.1] Kriminālprocesa likums *expressis verbis* nenoteic, vai tiesas blakus lēmums ir pārsūdzams. Tomēr šā likuma 533. panta ceturrtā daļa noteic, ka tiesas blakus lēmums stājas spēkā vienlaikus ar spriedumu.

Likumā noteiktais tiesas blakus lēmuma spēkā stāšanās brīdis – vienlaikus ar spriedumu – pats par sevi nerada pamatu secinājumam, ka šāds lēmums ir pārsūdzams. Spēkā stāšanās atlikšana var būt pamatota arī ar citiem apsvērumiem, piemēram, iespēju, ka blakus lēmumu augstākas instances tiesa var atcelt pēc savas iniciatīvas. Tādējādi jautājumi par tiesas blakus lēmuma spēkā stāšanās brīdi un tā pārsūdzību ir konceptuāli nošķirami.

Juridiskajā literatūrā pausts viedoklis, ka Kriminālprocesa likumā paredzētās tiesības iesniegt sūdzību caurvij nostādne – lēmums ir pārsūdzams, izņemot Kriminālprocesa likumā noteiktos gadījumus (*Zeppa-Priedīte V. 336. panta komentārs. Grām.: Kriminālprocesa likuma komentāri. A daļa. Zinātniska monogrāfija prof. K. Stradas-Rozenbergas zinātniskā redakcijā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2019, 900. lpp.*).

Minētais viedoklis atbilst Kriminālprocesa likuma 336. panta trešajā daļā noteiktajam. Līdz ar to no Kriminālprocesa likuma sistēmiskās uzbūves izriet, ka nav pārsūdzami tikai tie nolēmumi, kuru nepārsūdzamība likumā ir skaidri noteikta.

Kriminālprocesa likums neparedz izņēmumu tiesas blakus lēmuma pārsūdzībai. Līdz ar to blakus lēmumu var pārsūdzēt procesā iesaistītā persona (sk. Kriminālprocesa likuma 336. panta pirmo daļu).

Secinājums, ka blakus lēmums ir pārsūdzams, saskan arī ar Senāta līdzšinējo judikatūru (sk. *Senāta 2024. gada 19. decembra lēmumu lietā Nr. SKK-63/2024, [ECLI:LV:AT:2024:1219.11511002713.23.L](#)*).

[7.2] Pirms pievērsties kasācijas protesta argumentiem par tiesas blakus lēmumu, Senāts atgādina, ka tiesa ir tiesīga pieņemt blakus lēmumu tikai jautājumos, kas neskar konkrētās lietas izskatīšanu pēc būtības (sk. arī *Senāta 2022. gada 16. septembra lēmuma lietā Nr. SKK-89/2022, [ECLI:LV:AT:2022:0916.11860000518.5.L](#), 7.8. punktu*), tajā skaitā par prokurora pieļautajiem tiesību normu pārkāpumiem (sk. piemēram, *Senāta 2021. gada 31. marta lēmumu lietā Nr. SKK-51/2021, [ECLI:LV:AT:2021:0331.11815003517.7.L](#)*).

Tiesa var pieņemt blakus lēmumu jebkurā tiesu instancē pēc savas iniciatīvas, un tai nav saistošs procesā iesaistītās personas viedoklis par šo jautājumu. Turklāt nav izšķirošas nozīmes, vai par šo jautājumu ir vai nav iesniegts prokurora apelācijas protests vai apsūdzētā apelācijas sūdzība (*Senāta 2024. gada 19. decembra lēmuma lietā Nr. SKK-63/2024, [ECLI:LV:AT:2024:1219.11511002713.23.L](#), 25. punkts*).

Tādējādi vispārīgos nosacījumus blakus lēmuma pieņemšanai apelācijas instances tiesa ir ievērojusi.

[7.3] Vienlaikus Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa nav ievērojusi blakus lēmumam izvirzītās saturiskās prasības, proti, nav konkretizējusi tās konstatētos tiesību normu pārkāpumus.

No blakus lēmuma motīvu daļas izriet, ka apelācijas instances tiesa izteikusi attieksmi pret pirmās instances tiesas taisīto attaisnojošo spriedumu un sniegusi vērtējumu prokurora rīcībai, norādot, ka prokurors J. Baumanis uzturēto apsūdzību pamatojis tikai ar subjektīviem un teorētiskiem pieņēmumiem, kaut pierādījumi acīmredzami norāda uz apsūdzēto /Persona A/ un /Persona B/ nevainīgumu.

Apelācijas instances tiesa atzinusi, ka konstatētās nepilnības pirmstiesas kriminālprocesā un pretrunas pierādījumu prezentēšanā pirmās un apelācijas instances tiesā ir pirmstiesas kriminālprocesu uzraugošā prokurora un vēlāk cita prokurora – valsts apsūdzības uzturētāja tiesā – pieļautā profesionālā nolaidība.

Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesas blakus lēmuma saturs ir vispārīgs un nekonkretizē prokuroru pieļautus tiesību normu pārkāpumus pirmstiesas kriminālprocesā un iztiesāšanā, kā arī pretrunas pierādījumu prezentēšanā, tiesai aprobežojoties vienīgi ar neapmierinātības paušanu par apsūdzības celšanu, apelācijas protesta

iesniegšanu un uzturēšanu apelācijas instances tiesā kā tādu. Turklāt apelācijas instances tiesa nav ņēmusi vērā, ka, vērtējot valsts apsūdzības uzturētāja iespējamās tiesību normu pārkāpumus, jāievēro īpaša piesardzība, jo Kriminālprocesa likuma sistēma pēc būtības paredz, ka prokurora viedoklis var atšķirties no tiesas viedokļa gan tiesību normu piemērošanā, gan pierādījumu vērtējumā. Šāda viedokļu atšķirība ir dabiska kriminālprocesa sastāvdaļa. Tādējādi vienīgi atšķirīgs tiesas viedoklis par šiem jautājumiem nav uzskatāms par pietiekamu pamatu blakus lēmuma pieņemšanai.

Ievērojot to, ka apelācijas instances tiesa blakus lēmumā nav norādījusi tādus faktiskos un tiesiskos apstākļus, kas atbilst Kriminālprocesa likuma 533. panta pirmajā daļā noteiktajām prasībām, tās pieņemtais blakus lēmums ir atceļams.

Senāts jau iepriekš norādījis, ka tiesai rūpīgi jāvērtē, vai katrā gadījumā, kad tiek konstatēts iespējamais Kriminālprocesa likuma pārkāpums, ir jāpieņem blakus lēmums. Pārsteidzīgi un nepamatoti ir pieņemt lēmumu par atšķirīgu viedokli par Krimināllikuma normas piemērošanu. Šādos gadījumos ir jāatturas no blakus lēmumu pieņemšanas (sk. *Senāta 2024. gada 19. decembra lēmuma lietā Nr. SKK-63/2024, ECLI:LV:AT:2024:1219.11511002713.23.L*, 25. punkts).

Senāts nekonstatē apstākļus, kas būtu par pamatu jauna tiesas blakus lēmuma pieņemšanai un prokurora kasācijas protestā izteiktā lūguma apmierināšanai.

[8] Tālāk Senātam jāsniedz atbilde uz to, vai prokurora kasācijas protestā ir norādīti Krimināllikuma vai tādi Kriminālprocesa likuma pārkāpumi, kas noveduši pie nelikumīga vai netaisnīga nolēmuma.

[8.1] Pirms pievērsties kasācijas protesta vērtēšanai Senāts atzīst par nepieciešamu konspektīvi aprakstīt apelācijas instances tiesas galvenos secinājumus.

Apelācijas instances tiesa atzinusi, ka lietā esošie un pirmās instances tiesā detalizēti pārbaudītie un novērtētie pierādījumi apstiprina apsūdzēto nevainīgumu. Tiesa secinājusi, ka:

- veicot dienesta pienākumus, apsūdzētie ir rīkojušies atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajam pienākumam uzsākt kriminālprocesu gadījumos, ja tiek saņemtas ziņas, kas liecina par iespējama noziedzīga nodarījuma izdarīšanu (sk. *apelācijas instances tiesas lēmuma 13. punktu*);

- konkrētajā gadījumā pastāvējis tiesisks pamats uzsākt kriminālprocesu pēc Krimināllikuma 143. panta otrās daļas par nelikumīgu iekļūšanu /Persona C/ mājoklī /Adrese A/ (sk. *apelācijas instances tiesas lēmuma 13.1. punktu*);

- lēmums par aizturēšanu pieņemts, konstatējot Kriminālprocesa likuma 264. panta pirmās daļas 1. punkta nosacījumus (sk. *apelācijas instances tiesas lēmuma 15. punktu*);

- apsūdzētie stādījušies /Persona D/ un /Persona E/ priekšā kā policijas darbinieki, uzrādījuši dienesta apliecības un vairākkārt izskaidrojuši aizturēšanas iemeslu – par Krimināllikuma 143. panta otrajā daļā paredzētā noziedzīga nodarījuma izdarīšanu (sk. *apelācijas instances tiesas lēmuma 14.1.2. punktu*);

- /Persona D/ pretošanās un nepakļaušanās policijas darbinieku prasībām bija pamats fiziska spēka pielietošanai – rokas aizlaušanai aiz muguras – un speciālo līdzekļu (roku dzelžu) pielietošanai, nesamērīga spēka pielietošana pret /Persona D/ netika konstatēta (sk. *apelācijas instances tiesas lēmuma 17.1. punktu*);

- Kriminālprocesa likumā noteiktais 48 stundu aizturēšanas termiņš ticis ievērots, un šajā sakarā apsūdzētie nav veikuši tādas darbības, kas acīmredzami pārsniegtu tiem ar Kriminālprocesa likuma 268. pantu noteiktās dienesta pilnvaras (sk. *apelācijas instances tiesas lēmuma 21. punktu*);

- apsūdzēto izteiktais brīdinājums par iespēju pieņemt lēmumu par nošķiršanu atzīstams par personas informēšanu par iespējamu situācijas risinājumu, nevis draudu izteikšanu (sk. *apelācijas instances tiesas lēmuma 19. punktu*).

[8.2] Senāts konstatē, ka kasācijas protestā prokurors pamatā atkārtu savus apelācijas protesta argumentus, kurus apelācijas instances tiesa ir izvērtējusi un motivēti noraidījusi. Turklāt prokurors protestējis vienīgi daļu no apelācijas instances tiesas secinājumiem, kas kalpojuši par pamatu apsūdzēto attaisnošanai – attiecībā uz aizturēšanas un fiziskā spēka pielietošanas tiesiskumu. Protestā prokurors nav apstrīdējis apelācijas instances tiesas vērtējumu par kriminālprocesa uzsākšanas tiesiskā pamata esību, kā arī par /Persona D/ aizturēšanas ilguma atbilstību likumā noteiktajām prasībām.

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 584. panta pirmo daļu tiesas nolēmumu tiesiskuma pārbaude notiek kasācijas sūdzībā vai protestā izteikto prasību apjomā un ietvaros. Savukārt šā panta otrā daļa noteic, ka kasācijas instances tiesa drīkst pārsniegt kasācijas sūdzībā vai protestā izteikto prasību apjomu un ietvarus gadījumos, kad tā konstatē šā likuma 574. un 575. pantā norādītos pārkāpumus un tie nav norādīti sūdzībā vai protestā.

Tomēr, pārsniedzot kasācijas sūdzības vai protesta apjomu un ietvarus, kasācijas instances tiesa nevar pasliktināt apsūdzētā stāvokli. Senāts jau iepriekš atzinis, ka gadījumā, ja prokurors kasācijas protestā, kurā lūdz atcelt apelācijas instances tiesas nolēmumu pilnībā, nav argumentēti apstrīdējis un atspēkojis visus apelācijas instances tiesas atzinumus, kas bijuši par pamatu apelācijas instances tiesas lēmumam atstāt negrozītu pirmās instances tiesas attaisnojošo spriedumu, kasācijas instances tiesa nevar pārsniegt kasācijas protesta apjomu un atcelt apelācijas instances tiesas nolēmumu, un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai, jo tādējādi tiktu pasliktināts apsūdzētā stāvoklis lietā (sk. *Senāta 2018. gada 27. aprīļa lēmumu lietā Nr.SKK-21/2018, ECLI:LV:AT:2018:0427.15830105308.1.L*).

Ievērojot minēto, Senātam ir saistoši apelācijas instances tiesas secinājumi par tiesiska pamata pastāvēšanu kriminālprocesa uzsākšanai pēc Krimināllikuma 143. panta otrās daļas sakarā ar /Persona D/ un /Persona E/ nelikumīgu iekļūšanu /Persona C/ mājoklī /Adrese A/, kā arī par to, ka apsūdzētie nav veikuši darbības, kas acīmredzami pārsniegtu dienesta pilnvaras attiecībā uz /Persona D/ aizturēšanas ilgumu.

[8.3] Senāts atzīst, ka prokurors kasācijas protestā nav norādījis Krimināllikuma vai tādas Kriminālprocesa likuma būtiskus pārkāpumus, kas noveduši pie nelikumīga vai netaisnīga nolēmuma.

Prokurora kasācijas protesta argumenti ir pamatoti ar viņa subjektīvo viedokli par lietā esošo pierādījumu vērtējumu, savukārt lietā iegūto pierādījumu izvērtēšanu atbilstoši likumam veic tā tiesa, kas izskata lietu pēc būtības. Kasatora argumenti faktiski pauž viņa neapmierinātību ar tiem secinājumiem, kādus izdarījusi apelācijas instances tiesa, izvērtējot lietā iegūtos pierādījumus, un vērsti uz to, lai panāktu apelācijas instances tiesas nolēmuma atcelšanu nevis juridisku, bet faktisku iemeslu dēļ, kas ir pretrunā ar Kriminālprocesa likuma 569. panta pirmo daļu.

[8.3.1] Pretēji kasācijas protestā norādītajam tiesa apsūdzētajiem inkriminētās darbības nav vērtējusi kā noziedzīgu nodarījumu kopību, bet gan secīgi vērtējusi apsūdzētajiem inkriminētās darbības, un tādējādi vispusīgi pārbaudījusi pierādīšanas priekšmetā ietilpstošos faktus.

Lai izvērtētu, vai pierādījumi ir pietiekami Krimināllikuma 317. panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma objektīvās puses konstatēšanai, tiesai jāanalizē katrs inkriminētā noziedzīgā nodarījuma posms secīgi, noskaidrojot, vai apsūdzētie ir pieļāvuši apsūdzībā norādītos tiesību normu pārkāpumus, un, ja ir, vai šie pārkāpumi pēc sava rakstura atzīstami par apsūdzētajiem piešķirto tiesību un pilnvaru robežu acīmredzamu pārsniegšanu.

Apelācijas instances tiesa apsūdzēto pieļautus tiesību normu pārkāpumus nav konstatējusi.

Senāts vērš uzmanību arī uz to, ka, lai piemērotu Krimināllikuma 317. pantu, dienesta pilnvaru pārsniegšanai jābūt acīmredzamai, proti, amatpersonas uzvedībai jābūt tādai, par kuru nav ne mazāko šaubu, ka tā iziet ārpus normatīvajos aktos valsts amatpersonai piešķirtās kompetences robežām (sk. *U. Krastiņš, V. Liholaja, D. Hamkova. Krimināllikuma komentāri. Trešā daļa (XVIII-XXV nodaļa). Trešais papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2023, 573. lpp.*).

Tādējādi ar konstatējumu par pieļautiem tiesību normu pārkāpumiem nav pietiekami, lai atzītu par pierādītu Krimināllikuma 317. pantā paredzētā noziedzīgā nodarījuma objektīvo pusi.

Ņemot vērā, ka nereti tiesībsargājošo iestāžu darbiniekiem pienākumi jāveic sarežģītos un emocionāli saspringtos apstākļos, turklāt balstoties uz nepilnīgu informāciju un pieņemot lēmumus steidzamības kārtā, vēlāk konstatēta kļūda pati par sevi nav pamats kriminālatbildības kā visbargākās juridiskās atbildības formas piemērošanai.

Turklāt atsevišķa normatīva akta neprecīza ievērošana ne vienmēr liecina par apsūdzētās personas ļaunprātīgu rīcību (sk. *Senāta 2007. gada 25. aprīļa lēmumu lietā Nr. SKK-164/2007, 11810010804*).

[8.3.2] Apelācijas instances tiesa secinājumus par fiziska spēka pielietošanas pamatotību pret /Persona D/ ir pamatojusi ar tiesību normām, kuru piemērošanas pareizība kasācijas protestā nav apstrīdēta. Ievērojot minēto, kasācijas protestā norādītais Kriminālprocesa likuma 13. panta iespējamais pārkāpums nevar ietekmēt Senāta secinājumus par pārsūdzētā nolēmuma tiesiskumu un pamatotību.

Apelācijas instances tiesa ir norādījusi, ka saskaņā ar likuma „Par policiju” 12. panta pirmās daļas 7. punktu un 13. panta pirmās daļas 5. un 6. punktu aizturēšanas kārtība paredz, ka gadījumā, ja persona nepakļaujas policijas darbinieku prasībām un pretojas tiem, policijas darbinieki, aizturot personu, drīkst pielietot pret personu fizisku spēku un speciālos līdzekļus (sk. *apelācijas instances tiesas lēmuma 17.1. punktu*).

Likuma „Par policiju” 13. panta pirmā daļa noteic, ka policijas darbiniekam, pildot dienesta pienākumus, ir tiesības lietot fizisku spēku un speciālos cīņas paņēmienus, lai aizturētu un nogādātu policijas iestādē likumpārkāpējus (5. punkts) vai pārtrauktu ļaunprātīgu nepakļaušanos likumīgām prasībām, kuras izvirza policijas darbinieki (6. punkts).

Minētā tiesību norma nosaka fiziskā spēka un speciālo līdzekļu pielietošanas vispārīgos priekšnoteikumus, neatkarīgi no tiesisko attiecību regulējuma veida, tajā skaitā kriminālprocesā, kur šādu līdzekļu pielietošana var būt īpaši nepieciešama, lai novērstu tiesisko interešu apdraudējumu, nodrošinātu procesuālo darbību izpildi un garantētu efektīvu noziedzīgu nodarījumu izmeklēšanu gadījumos, kad persona nepamatoti nepakļaujas valsts varas pārstāvju likumīgajām prasībām.

Apelācijas instances tiesa secinājusi, ka /Persona D/ sākotnēji nav pakļāvusies policijas darbinieku prasībām, jo ignorējusi viņu aicinājumu labprātīgi izpildīt viņu likumīgās prasības, bet pēc tam – pretojusies tām.

Apelācijas instances tiesa norādījusi, ka no videoieraksta, kurā fiksēta aizturēšanas gaita, izriet, ka vispirms policijas darbinieki /Persona D/ un /Persona E/ izskaidrojuši, ka ir uzsākts kriminālprocess par iespējamu nelikumīgu iekļūšanu mājoklī, un informējuši, ka viņas tiek aizturētas. Abas sievietes tika atkārtoti – vismaz divas reizes – tika aicinātas sekot policijas darbiniekiem, skaidrojot, ka atteikšanās gadījumā tiks pielietots fizisks spēks vai speciālie līdzekļi. Pēc tam, kad /Persona D/ turpinājusi ignorēt policijas darbinieku likumīgās prasības, viens no policijas darbiniekiem piegājis pie viņas un centies satvert kreiso roku, lai pieceltu viņu no gultas, taču /Persona D/ no tvēriena izvairījusies un tam pretojusies. Pēc brīža pie viņas pienācis cits policijas darbinieks, kurš viņu aiz kreisās rokas pacēlis no gultas. Kad /Persona D/, stāvēt pie gultas, centusies izlauzties no tvēriena, policijas darbinieks aizlauzis aiz muguras viņas kreiso roku.

Pirmās instances tiesa, pamatojoties uz tiesu medicīniskās ekspertīzes eksperta atzinumu un eksperta liecībām par to, ka /Persona D/ konstatētie miesas bojājumi uz plaukstas locītavām raksturīgi gadījumiem, kad persona pretojoties roku dzelžos kustina rokas, atzinusi, ka pielietotais spēks un speciālie līdzekļi bijuši samērīgi ar cietušās /Persona D/ rīcību (sk. *pirmās instances tiesas sprieduma 103.11. punktu*). Minētajiem secinājumiem pievienojusies arī apelācijas instances tiesa (sk. *apelācijas instances tiesas lēmuma 17.1. punktu*).

Ievērojot minēto, pretēji kasācijas protestā norādītajam tiesas secinājumi šajā daļā nav patvaļīgi, bet pamatoti ar lietā esošajiem pierādījumiem. Apelācijas instances tiesa pamatoti atsaukusies uz likuma „Par policiju” 13. panta pirmās daļas 5. un 6. punktu.

Arī Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir norādījusi, ka speciālo līdzekļu, ieskaitot roku dzelžus, lietošana pati par sevi nerada Konvencijas 3. panta pārkāpumu, ja šis līdzeklis tiek izmantots saistībā ar likumīgu brīvības atņemšanu un nav saistīts ar tādu spēka izmantošanu vai citu cilvēku klātbūtni (*public exposure*), kas pārsniedz saprātīgi

nepieciešamo. Šādos gadījumos ir svarīgi izvērtēt, vai ir pamats domāt, ka persona varētu izvairīties no aizturēšanas, bēgt, ievainot kādu, nodarīt citu kaitējumu vai slēpt pierādījumus (*Eiropas Cilvēktiesību tiesas* 2012. gada 15. maija sprieduma lietā „Kaverzin v. Ukraine”, iesnieguma Nr.[23893/03](#), 155. punkts; 2014. gada 17. jūlija sprieduma lietā „Svinarenko and Slyadnev v. Russia”, iesniegumu Nr.[32541/08](#) un [43441/08](#), 117. punkts). Tomēr veids, kādā tiek lietoti speciālie līdzekļi, nedrīkst pārsniegt minimālo cietsirdības līmeni, kas varētu novest pie Konvencijas 3. panta pārkāpuma (*Eiropas Cilvēktiesību tiesas* 2010. gada 21. decembra sprieduma lietā „Kuzmenko v. Russia”, iesnieguma Nr.[18541/04](#), 45. punkts).

Kasācijas protestā apgalvotais, ka /Persona D/ aizturēšanas videoieraksts viennozīmīgi apstiprina, ka viņa nav pretojusies aizturēšanai, faktiski pamatots ar prokurora neapmierinātību ar tiem secinājumiem, kādus izdarījusi apelācijas instances tiesa, izvērtējot lietā iegūtos pierādījumus, un tas ir vērsts uz to, lai panāktu apelācijas instances tiesas nolēmuma atcelšanu nevis juridisku, bet faktisku iemeslu dēļ, kas ir pretrunā ar Kriminālprocesa likuma 569. panta pirmo daļu. Saskaņā ar šā likuma 569. panta trešo daļu kasācijas instances tiesa pierādījumus lietā no jauna neizvērtē.

[8.3.3] Senāts atzīst, ka kasācijas protestā norādītais arguments par to, ka apelācijas instances tiesa /Persona D/ aizturēšanas tiesiskumu kļūdaini pamatojusi ar /Persona D/ atteikšanos sniegt liecību, nevar būt par iemeslu apelācijas instances tiesas lēmuma atcelšanai, jo nerada šaubas par Kriminālprocesa likuma 264. panta pirmās daļas 1. punkta piemērošanas pareizību, ņemot vērā, ka tiesa aizturēšanas likumību ir pamatojusi ar vairāku citu apstākļu kopumu, kas atbilst Kriminālprocesa likuma noteiktajiem aizturēšanas nosacījumiem.

Kriminālprocesa likuma 264. panta pirmās daļas 1. punkts, uz kuru atsaukusies apelācijas instances tiesa, noteic, ka personu var aizturēt tad, ja ir pamats pieņēmumam par tāda noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, par kuru var piemērot brīvības atņemšanas sodu, un persona pārsteigta tieši noziedzīga nodarījuma izdarīšanas brīdī, tūlīt pēc tam vai arī bēgot no noziedzīga nodarījuma izdarīšanas vietas.

No apelācijas instances tiesas lēmuma izriet, ka tiesa ir konstatējusi aizturēšanas nosacījumus, pamatojoties uz šādu apstākļu kopumu: 1) kriminālprocess uzsākts par Krimināllikuma 143. panta otrajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, par kura izdarīšanu paredzēts brīvības atņemšanas sods; 2) /Persona D/ turpinājusi izmeklējamo noziedzīgo nodarījumu līdz pat viņas aizturēšanas brīdim; 3) /Persona D/ rīcība bijusi neprognozējama un agresīva, viņa atteikusies labprātīgi atstāt privātmājas teritoriju; 4) procesa virzītājam bijis pamats šaubīties par to, vai pēc noziedzīgā nodarījuma pārtraukšanas /Persona D/ būs sasniedzama un ieradīsies uz kriminālprocesuālo darbību veikšanu (sk. *apelācijas instances tiesas lēmuma 15. punktu*).

Minēto apstākļu kopumu prokurors kasācijas protestā nav motivēti apstrīdējis.

Saistībā ar kasācijas protestā norādīto argumentu par to, ka apelācijas instances tiesa /Persona D/ aizturēšanu ir nepamatoti saistījusi ar viņas atteikšanos liecināt, Senāts vērš uzmanību uz to, ka tā kompetencē ir izvērtēt, vai apelācijas instances tiesa ir pieļāvusi tādus kasācijas sūdzībā vai protestā norādītus tiesību normu pārkāpumus, kas varētu būt ietekmējuši tiesas nolēmuma galīgo rezultātu (sk. sal. *Senāta 2020. gada 24. septembra rīcības sēdes lēmuma lietā Nr. SKA-287/2020, [ECLI:LV:AT:2020:0924.A420249016.9.L](#), 3. un 4. punktu*).

Ievērojot minēto, pat tad, ja apelācijas instances tiesa, pamatojot secinājumu par /Persona D/ aizturēšanas tiesiskumu, būtu kļūdaini atsaukusies uz viņas atteikšanos sniegt liecības, minētais apstāklis nav pietiekams apelācijas instances tiesas nolēmuma atcelšanai, jo pārējie tiesas konstatētie apstākļi ir pietiekami, lai atzītu, ka /Persona D/ aizturēšana notikusi atbilstoši Kriminālprocesa likuma 264. panta pirmās daļas 1. punktam.

[8.3.4] Saistībā ar kasācijas protesta argumentu par to, ka tiesa nav izvērtējusi lietā esošās ziņas, kas norāda uz inkriminētā noziedzīgā nodarījuma subjektīvās puses esību apsūdzēto darbībās, Senāts norāda, ka tiesai nav pienākuma analizēt noziedzīgā nodarījuma subjektīvo pusi, ja tā nav konstatējusi noziedzīgā nodarījuma objektīvo pusi – izskatāmajā gadījumā apsūdzēto pieļautus tiesību normu pārkāpumus, kuri pēc sava rakstura atbilstu tiesību un pilnvaru robežu acīmredzamai pārsniegšanai.

Tāpat Senāts vērš uzmanību uz to, ka no tiesību normām, kas reglamentē tiesvedību kasācijas instances tiesā, izriet kasācijas instances tiesas uzdevums pārbaudīt to, vai zemākas instances tiesas spriedums ir pareizs no

tiesību normu piemērošanas viedokļa. Senāts vēlreiz neizskata lietu pēc būtības. Līdz ar to Senātam nav jāpievēršas lietas gaitā minētajiem argumentiem un jāpārbauda to pamatotība, jo šādā gadījumā Senāts lietu izskatītu pēc būtības. Tas nozīmē, ka visi argumenti, kas pamato zemākas instances tiesas sprieduma neatbilstību tiesību normām, ir jānorāda kasācijas sūdzībā (protestā). Pretējā gadījumā Senātam nav pamata pievērsties jebkādu citu argumentu pārbaudei un apšaubīt tiesas sprieduma tiesiskumu uz tādu argumentu pamata, kas ir izteikti pirms paša nolēmuma pieņemšanas. Līdz ar to bez ievēribas ir atstājama, piemēram, norāde, ka kasācijas sūdzībā (protestā) tiek uzturēti arī tādi argumenti, kas izteikti lietas gaitā (sk. sal. *Senāta 2023. gada 31. oktobra sprieduma lietā Nr. SKA-4/2023, ECLI:LV:AT:2023:1031.A43008017.12.S*, 25. punktu).

[8.3.5] Senāts atzīst, ka prokurora kasācijas protestā ietvertā norāde par to, ka tiesa apsūdzību ir grozījusi uz smagāku ir nepamatota, jo tiesa apsūdzētos viņiem celtajā apsūdzībā ir attaisnojusi.

Rezumējot minēto, Senāts konstatē, ka prokurora protestā ietvertās norādes par apelācijas instances tiesas pieļautiem Krimināllikuma un Kriminālprocesa likuma pārkāpumiem nav guvušas apstiprinājumu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 585. pantu un 587. panta pirmās daļas 1. un 3. punktu, Senāts

nolēma

atcelt Latgales apgabaltiesas 2024. gada 4. aprīļa blakus lēmumu;

atstāt negrozītu Latgales apgabaltiesas 2024. gada 4. aprīļa lēmumu, bet Rīgas tiesas apgabala prokuratūras prokurora J. Baumaņa kasācijas protestu noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

M. Leja A. Branta A. Poļakova